

İFTIXAR

(Əvvəlki ötən saylarımızda)

İKİNCİ HİSSƏ

İştirak edənlər:

Azərbaycan əsgəri
Erməni əsgəri
Südəmər körpə
Komandir
Qadın
Muzdlu zənci zabıt
Muzdlu zənci əsgər

Azərbaycan əsgəri: - Stop... Mən sən-dən bunu eşitmək istəyirdim... Bayaقدan mənə deyirsən ki, mənim sən-dən öyrənəcək çox şeyim var, amma görürsənmi ki, sən-in bildik-lərindən bilmədiklərin daha gərəklidi... Əgər həqiqətən də vətən anlayışı sən-in üçün bu qədər dəyərlidisə, bəs onda niyə vətəni dolanışığıma dəyişirdin? Bayaq dediyim kimi, sən də, sən-in silahdaşların da dişləri çürümüş si-yaset canavarlarının istifadə üçün ağızlarına qabladığıları itilənmiş protez dişlərsiniz, his-siz, duyğusuz... anlamadan gəmirirsiniz... həm də özünüz üçün yox, onlar üçün gəmirir-siniz... Missiyanız bitənə qədər... sonra, buxxx... gedəcəksiniz o dünyaya...

Erməni əsgəri: - (istehzayla) Təsədüfən sən filosof deyilsən?

Azərbaycan əsgəri: - Mən filosof deyil-əm, musiqiçiyəm. Ona görə də insan fəlsə-fəsini çox həssaslıqla dərk ələyirəm. Dərk ələyirəm ki, sən də insansan, mən də, sən də ana südü əmmissən, mən də... həтта sən mən-in anamın südündən əmmissən, mən də sən-in anamın...

Erməni əsgəri: - (qəhqəhələrlə) Ha-ha-ha-ha-ha... Bax gör daha nələr uydurursan?..

Azərbaycan əsgəri: - Bəli, bu həqiqət-di...

Erməni əsgəri: - Ola bilməz... Bu ola bilməz... Sən yalan danışırsan... Mən sən-in ananı harda gördüm?. Sən mən-i yolundan döndərməkdən ötrü bləf ələyirsən...

Azərbaycan əsgəri: - Sən-in rəhmətlik anamın adı Nairadı?

Erməni əsgəri: - (təəcübə) Gözlərini döyür.

Erməni əsgəri: - Nə?..

Azərbaycan əsgəri: - Nə gözlərini dö-yürsən, deyirəm anamın adı Nairadı?..

Erməni əsgəri: - (kəkələyərk) Na... Na... Na... Nairadı...

Azərbaycan əsgəri: - Sən bayaقدan özün haqqında danışıdığın, rəhmətlik anamın dedikləri gözlərimin önündə oyur-oyur oynay-ır. Anam həmişə ağız dolusu mənə deyirdi ki, bir qonşumuz var idi, əvvəl İrəvana, ordan da Tiflisə köçdülər. Kişi məktəbdə fizika müəllimi işləyirdi, arvad da evdə qadın idi, Naira. Çox yaxşı qadın idi... Onun oğlu ilə sən eyni gündə doğulmuşdunuz... Yəni sən və mən... Həтта qonşu olduğumuz üçün bəş-iyim bərabər yellənmiş. Biz ağlayanda,

mənim anam yetişənə qədər sən-in anan bir döşünü sənə verəndə, bir döşünü də mənə vermiş. Ya da, tərsinə, sən-in anan yetişənə qədər mənim anam mən-i də əməzdirəmiş, sən-i də... (hönkürərək ağlayır)

Erməni əsgəri: - (gözləri hədəqasından çıxmış halda donub qalmışdır) Sən nə danışırsan?.. Allahım!.. Sən-in atanın adı Məhəmmədidi?.. Anamın adı Güllərdi?..

Azərbaycan əsgəri: - (hönkürərək) Məhəmmədidi... Güllərdi...

Erməni əsgəri: - Allahım!.. Bu nədi?.. Atam öləne qədər sizdən danışıd... Sizinlə bir evin adamları kimi olan qonşuluqdan danışıd...

Azərbaycan əsgəri: - (hönkürtülərlə içində bağıraraq) Atan bunları danışımdısa, niyə gəlirdin döyüşə, niyə gəlirdin, ay yaramaz...

Erməni əsgəri: - (bağırır) Bədi!.. Mən-i az ittiham elə... Onsuz da bağrı parça-parça elədin... Bunları eşitmək uçurumdan yu-varlanmaqdan da bətərdi... Güllüyə tuş gələndə də bətərdi... Bu gecə nə dəhşətli gə-cədi?.. Mən-i daha nələr gözləyir?.. Mən... Zavallı mən... Yazıq mən... (hönkürür)

Azərbaycan əsgəri: - İndi bizim anaları-muz yoxdu... Sən-in anan dolanışığı xiffətindən ölüb, mənim anam isə sizin vəhşiliyiniz-in qurbanıdır...

Erməni əsgəri: - Allahım, keç mənim günlərimdən!.. Mənə imkan ver ömrüm boyu tövbə ələyə bilim... Mənə imkan ver günlərimdən təmizləyə bilim!..

Azərbaycan əsgəri: - Biz onlara o dün-yada nə cavab verəcəyik?! Biz süü qardaşla-ryəkən, bir-birimizin sonuna yetmək uğrunda çarpışıraq... Biz hər gün günaha batırıq... Biz-im birçə yolumuz var!.. Qan içmək üçün bi-zi dişlərinə taxan canavarlara qarşı bərabər vuruşmalıyıq!.. Onda canavar sürüsü də, on-ların iti dişləri də bizə bata bilməz!..

Erməni əsgəri: - (əlləri ilə üzünü tutaraq hönkürtü ilə var-gəl edir) Sən mən-i dəhşətə gətirdin... Sən mənim həyatımı darmadağın elədin, yaramaz türk... Sən mən-i məhv elə-din, öldürdün... Mən daha heç vaxt dirilə bil-mərəm... (diz üstə çökür) Mən ölüyüm!.. Qaz bu qarın altındakı torpağı, mən-i bu qarın alt-ında diri-diri basdır... (ağlayaraq) Üstünə də yaz ki, diri ikən ölmüş canavar diş-i... (başım torpağa döyərək hönkürtü ilə ağlayır. Onun hönkürtüsünə körpə də ayılır və ağlamağa başlayır)

Azərbaycan əsgəri: - (Erməni əsgərinin kürəyindən qucaqlayır və onu sakitləşdirmə-yə çalışır) Ağlama... Sakit ol... Toxta... Ağla-ma ki, körpə də ağlamasın... Biz körpələrimi-zi ağlamaقدan qurtarmalıyıq...

Onlar bir-birinə sarılımış vəziyyətdə uzun müddət hönkürüb ağlayırlar...

Erməni əsgəri: - (başına döyərək, hava-lanmış kimi) Sizin kondi mən güllədən ke-çirmişəm... Kəndə canavar sürüsü kimi hü-cum çəkdi... Yazıq günahsızlar, "vurma-yın!", "öldürməyin!", "insaf ələyin!" deyib yalvarırdılar, insaf eləmədik, birə kimi dəraş-dıq yazıqların canına...

Qarşımıza çıxanı salamat buraxmadıq... Bəlkə də Süsənin övladları mənim gülləmin qurbanı olublar... Bəlkə də sən-in ananı mən

qətlə yetirmişəm... (cibindən bıçağını çıxar-ır, ona uzadır) Al, doğra mən-i... Tiko-tiko ele mən-i... Öldür mən-i... Mən südüni əm-di-yim adamın qanını tökmüşəm... Onsuz da Al-lah mən-i bağışlamayacaq... Mən-i burdan sa-lamat buraxma... Öldür... Mal kimi doğra mən-i... (hönkürtü ilə ağlayaraq Azərbaycan əs-gərini yumruqlayır) Öldür deyirəm mən-i... Yalvarıram sənə, qurtar mən-i bu cəzadan... Mən daha dözə bilmərəm... Anamın ruhu mən-i necə bağışlayacaq?.. Onun ruhu qarşısında günahkaram... Qurtar mən-i bu əzabdan... xah-ış ələyirəm... qurtar mən-i... (ağlayaraq Azərbaycan əsgərinin ayaqlarını qucaqlayır)

Azərbaycan əsgəri ayılıraq onun boynuna sarılır. Hər ikisinin hönkürtüsü məşəyə yayılır. Onlar bir müddət bir-birinə sarılıraq qal-ırlar.

Erməni əsgəri: - Yuxu gözlərimi dəşir, bir az gözlərimin acısını alım...

Azərbaycan əsgəri: - Yat... gözlərin do-yunca yat... Elə bil evindəsən, nə qədər istə-yir-sən yat... Heç nədən qorxun olmasın, mən sənə şeyik çəkərəm...

Erməni əsgəri: - Çox sağ ol... (körpənin yanında yerə uzanır) Balaca qəhrəman, olar mən də sən-in qucağına girim?.. Çox sağ ol, sən çox lütfkarsan... (başını öz qollarının arasında rahatlayıb, yuxuya gedir. Dərhal xoruldamağa başlayır).

Qadın: - Çünki indi sən müharibəsən, uşaqlar müharibədən qorxurlar...

Erməni əsgəri: - Yox, yox, mən mühari-bə deyiləm, mən onların atasıyam...

Qadın: - Vallah, indi sən müharibəsən, sən özün özünü görə bilmirsən, ancaq onlar sən-i yaxşı görürlər... Onlar sən-i müharibə ki-mi görürlər... Öz libasına düşəndə onlar sən-dən qorxmayaçaqlar, amma indi qorxurlar... Sən indi əməlli-başlı müharibəsən, sevgilim...

Erməni əsgəri: - (hirsli) It qızı, mən müharibə deyiləm, mən insanam, sən uşaqla-rı tərs tərbiyə edirsən, mən insanam, uşaqla-rımı mənə qarşı yönəltmə!.. (qulağına komandirin səsi gəlir)

Komandir: - Hardasan, əsgər?..

Erməni əsgəri: - Apar uşaqları burdan, gedin, qaçın, komandir gəlir... Düz deyir-siniz, mən hələ müharibəyəm... Tezliklə liba-sımı dəyişəcəm... Qayıdıb gələcəm... Tez qa-çın burdan... qaçın!..

Komandir: - Əsgər, hardasan?..

Erməni əsgəri: - Mən burdayam, komandir...

Komandir: - Hanı esirlər?..

Erməni əsgəri: - Komandir, mən onları tapdım... Qadın soyuقدan donmuşdu... amma körpəsi... körpə anasını əmirdi...

Üzündə maska olan komandir əlində si-lah, erməni əsgərinin qarşısında dayanır.

Canavar diş-i

İkihissəli qələbəməntliq dramı

Azərbaycan əsgəri: - Dərhal yatdı... Siz yatın, mən də çıxım görüm, ocaq üçün birtə-hər çır-çırçı yığa bilərəm... Canavarlar im-kan versələr...

Azərbaycan əsgəri fanarı götürüb ehtiyat-la ağacın dəliyindən bayıra çıxır. Erməni əs-gəri yuxusunda sayıqlamağa başlayır.

Erməni əsgəri: - Mənim gözəlim, mən-im sevgilim, mənim həyatım... yaxın gəl, sız-siz elə danxımışam... burnumun ucu göy-nəyir... yaxın gəl... Niyə yaxın gəlmirsən?..

Qadın: - Mən sənə necə yaxın gəlirəm, axı sənə əlim çatmır...

Erməni əsgəri: - (əllərini qadına tərəf uzadı) Mən sən-in yanındayam, sən əlini uzat, çatacaq...

Qadın: - (əllərini ona tərəf uzadı) Bax, görürsən, əllərimi uzadıram, amma sənə çat-mır, sən çox uzaqdasan...

Erməni əsgəri: - Mən uzaqda deyiləm, sevgilim, tam sən-in qarşısında dayanmışam... Əllərini mənə ver...

Qadın: - Al, əllərimi... Al... Niyə tuta bil-mirsən əllərimi?..

Erməni əsgəri: - (məyus halda) Deyə-sən, doğrudan da mən uzaqdayam, əllərim sənə çatmır... Uşaqların hani, mənim gözəl-göycək balalarını?

Qadın: - Uşaqları görmürsən, budur, ya-nımdadırlar, sənə baxırlar...

Erməni əsgəri: - (məyus halda) Deyə-sən, doğrudan da mən uzaqdayam, əllərim sənə çatmır... Uşaqların hani, mənim gözəl-göycək balalarını?

Qadın: - Yox, yox, onlar yaxın gələ bil-məzlər...

Erməni əsgəri: - Niyə?..

Qadın: - Onlar sən-dən qorxurlar...
Erməni əsgəri: - Axı mən onların atası-yam, onlar mən-dən niyə qorxurlar?..

Komandir: - Hanı körpə?..

Erməni əsgəri: - Yatıb...

Komandir: - Ver onu mənə.

Erməni əsgəri: - Verə bilmərəm, komandir... Şirin yuxudadı, oyada bilmərəm...

Komandir: - (istehzalı və asabi) Sənə de-dim, ver onu mənə...

Erməni əsgəri: - Verə bilmərəm, komandir, incimə, körpəni şirin yuxudan ayıra bilmərəm...

Komandir: - Sənə dedim ki, ver o türk küçüyünü... Sən nə vaxtdan belə humanist olubsan?.. Sənə belə dərs veriblər müharibə-yə gətirəndə?

Erməni əsgəri: - Yox... Mənə... mənə belə dərs verməyiblər... müharibəyə gətirəndə mənə deyiblər ki, harda türk gördün öl-dür... Balacasına, böyüyünə, qocasına, cava-nına, qadınına, kişisinə, xəstəsinə, əlilinə baxma...

Komandir: - Ay sağ ol, dərsini bilirsən, indi o körpəni ver mənə...

Erməni əsgəri: - Verə bilmərəm, komandir... Onun günahı yoxdu, südəmər kör-pədi...

Komandir: - Ver deyirəm, əclaf, yoxsa başına güllə sıxaram... (silaha ona tuşlayır)

Erməni əsgəri: - Verə bilmərəm, mənim də körpələrim var...

Komandir: - Sən-in körpələrin ayrı, onlar bizimkilərdi...

Erməni əsgəri: - Körpə körpədi, körpə-nin bizimkisi, sızinkisi olmur, komandir...

Komandir: - Əclaf... satqın əclaf, sən nə zəvəyirsən? Sənə körpəni ver dedim...

Erməni əsgəri: - (yalvarıcı qışqırıqla, ağlayaraq) Komandir!.. Vurma!.. Vurma mən-i, Komandir!.. Vurma!.. Vurma!..

(Davamı növbəti sayımızda)